

การสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

เรื่อง “การพัฒนากระบวนการนโยบายสาธารณะและกฎหมาย :

“การพัฒนานโยบายและกฎหมายว่าด้วยการจัดการทรัพย์สินผู้สูงอายุ”

ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกรัฐสภา

วันพฤหัสบดีที่ 22 เมษายน 2564 เวลา 13.00 – 16.00 น. ณ ห้องประชุม 7 สถาบันพระปกเกล้า

ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (Constitutional Monarchy) ของประเทศไทย ซึ่งมีการปฏิรูปการเมืองครั้งสำคัญ โดยมีกฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นเครื่องมือสำคัญ สำหรับกระบวนการพัฒนาเพื่อปรับสมดุลการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างสถาบันหลักที่ใช้อำนาจอธิปไตย รวมถึงการกำหนดระบบตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน ตามกลไกของระบบรัฐสภา ด้วยเป้าหมายปลายทางให้กระบวนการนโยบายสาธารณะและการตรากฎหมายเป็นไป โดยถูกต้องและตอบสนองต่อประเด็นปัญหาแท้จริงของสังคม รวมถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับการปกป้องคุ้มครอง อย่างไรก็ตามในช่วงเวลากว่าสี่สิบปีที่ผ่านมา การพัฒนานโยบายและกฎหมายยังคงมีคำถามต้องยังคงต้องศึกษาสำรวจถึงประสิทธิภาพประสิทธิผลการดำเนินการตามนโยบายและกฎหมายว่าส่งผลต่อวิถีชีวิตประชาชนในด้านต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมไปถึงคุณภาพชีวิตประจำวันมากขึ้นน้อยเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนกลุ่มเปราะบางทั้งหลายที่รัฐธรรมนูญมุ่งหมายปกป้องคุ้มครอง ทั้งนี้ เชื่อมโยงสัมพันธ์กับบทบาทอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรที่มีใช้ภาครัฐในภาคส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นสังคม กล่าวได้ว่าสังคมไทยยังคงเผชิญกับท้าทายสำคัญคือกระบวนการนโยบายสาธารณะและการตรากฎหมายที่ต้องสร้างดุลยภาพหรือจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจที่เหมาะสม

หนึ่งในประเด็นท้าทายของสังคมไทยคือการก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ พร้อม ๆ กับสังคมโลก ในขณะที่หลายประเทศตระหนักและเตรียมการรองรับสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งแนวโน้มทวีจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังเช่นปี พ.ศ. 2562 ประชากรสูงอายุทั่วโลกมีจำนวน 1,016 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 13 ของจำนวนประชากรโลกทั้งหมด 7,713 ล้านคน และองค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่าอีก 20 ปีข้างหน้า ประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มขึ้นเป็น 1 ใน 5 ของจำนวนประชากรโลกทั้งหมด สำหรับประเทศอาเซียนนั้น ปี พ.ศ. 2562 มีประชากรรวมทั้งหมด 661 ล้านคน เป็นประชากรสูงอายุ 71 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11 ของประชากรทั้งหมด ประเทศที่มี

ประชากรสูงอายุมากที่สุดหรือเป็นสังคมสูงวัย ได้แก่ สิงคโปร์ มีผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 20 ประเทศไทย ลำดับที่สอง ร้อยละ 18 ลำดับสามคือเวียดนาม ร้อยละ 12 และมาเลเซีย ลำดับที่สี่ ร้อยละ 11 ตามการคาดการณ์ ปี 2583 ประเทศอาเซียนจะมีประชากรรวม 767 ล้านคน โดยคาดว่าจะมีประชากรสูงอายุประมาณ 145 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 19 ของประชากรทั้งหมด

จากการคาดการณ์ในอีก 20 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะมีประชากรสูงอายุ 1 ใน 5 ของประชากรทั้งประเทศ **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540** โดยมีการรับรองสิทธิของผู้สูงอายุไว้ชัดเจนครั้งแรก ตาม **มาตรา 54** บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ **มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ** ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ต่อมา มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่ออกมา รองรับรัฐธรรมนูญ เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครอง การปกป้อง และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยมีเจตนารมณ์ในการกำหนดกลไกสำคัญ คือ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 53 บัญญัติว่าบุคคลผู้มีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลืออันเหมาะสมจากรัฐ ต่อมาจึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมและประกาศใช้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การจัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีพได้อย่างสมศักดิ์ศรี ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ และบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ เพื่อสิทธิของผู้สูงอายุในการได้รับเบี้ยยังชีพอย่างทั่วถึง และเป็นธรรมจากรัฐ

ต่อมา **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 71 วรรคสาม** กำหนดให้รัฐพึงให้ **ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม** รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกระทำการดังกล่าว

กล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายสูงสุดของประเทศไทย มีเจตนารมณ์ที่มุ่งคุ้มครองปกป้องดูแลผู้สูงอายุ ในด้านคุณภาพชีวิตไว้เป็นหลักการเบื้องต้น ซึ่งจำเป็นต้องจัดทำนโยบายและตรากฎหมายรองรับเพื่อให้บทบัญญัติดังกล่าว เป็นจริงในทางปฏิบัติ ในกรณีนี้ สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า ในฐานะองค์กรที่มีพันธกิจหลัก ประการหนึ่งในการส่งเสริมและสนับสนุนทางวิชาการแก่รัฐสภา เพื่อให้สามารถแสดงบทบาทหน้าที่และสนองตอบต่อ ปัญหาความต้องการของสังคมโดยรวมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จึงได้จัดสัมมนาระดมความคิดเห็น เรื่อง **“การพัฒนา นโยบายและกฎหมายว่าด้วยการจัดการทรัพย์สินผู้สูงอายุ”** เพื่อเป็นเวทีให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ร่วม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมแสวงหาทางออก หรือมาตรการเพื่อให้เกิดการดูแลปกป้องคุ้มครองผู้สูงอายุ อย่างแท้จริงต่อไป ทั้งนี้ ผลสรุปการสัมมนาฯ ระดมความคิดเห็นมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายสูงสุดมีพัฒนาการจากเดิมที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 54 รวมทั้งมาตรา 53 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งกำหนดให้ “ผู้สูงอายุ” มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ รวมถึงมีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขสำคัญ คือ สถานะ “ผู้สูงอายุ” ที่ต้องมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ และต้องไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ แต่เมื่อบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สิทธิผู้สูงอายุ บัญญัติไว้ใน มาตรา 71 วรรคสาม ซึ่งอยู่ในหมวด 6 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มีใจความที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

ในการนี้ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ซึ่งตราขึ้นรองรับรัฐธรรมนูญ กำหนดหลักเกณฑ์ที่มุ่งเน้นการดูแลให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ โดยที่กลไกบูรณาการที่เป็นทางการ เพื่อดูแลคุ้มครองผู้สูงอายุ คือ “คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ” (กผส.) โดยมีบทบาทกำหนดนโยบายและแผนงานเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี นอกจากนี้ กำหนดให้สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และรับผิดชอบงานวิชาการและงานธุรการของ กผส. ด้วย โดยที่ในทางปฏิบัติ สกผ. ร่วมกับเครือข่ายทั้งหน่วยงานของรัฐ ในภายในกระทรวงกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และองค์กรอื่น ๆ ขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อการปกป้องคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในมิติต่าง ๆ หนึ่งในนั้น คือ การศึกษาและเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้มีกลไกบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการทรัพย์สินผู้สูงอายุ

การดำเนินการด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่ามีนโยบายและกฎหมาย รวมไปถึงกฎ ระเบียบ กำหนดให้รัฐจ่าย “เบี้ยยังชีพ” แก่ผู้สูงอายุ รวมไปถึง กำหนดให้หน่วยงานของรัฐดูแลจัดสวัสดิการและ สิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุเป็นสำคัญ เป็นผลให้การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐยังคงจำกัดขอบเขต อยู่ที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ที่เห็นเป็นรูปธรรม ได้แก่ เบี้ยยังชีพ และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และการให้สิทธิ เข้าใช้บริการสาธารณะต่าง ๆ เช่น ขนส่งมวลชน พิพิธภัณฑสถาน รวมถึงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ (ศพส.) ทั่วประเทศ

นอกจากนี้ สิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรม มีหน่วยงานของรัฐทั้ง กระทรวงยุติธรรม และอัยการ ดำเนินการ เพื่อสิทธิผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 กำหนดให้มีกองทุนยุติธรรม เครือข่าย ยุติธรรมชุมชน ซึ่งมีการกิจช่วยเหลือผู้สูงอายุในด้านคดีความ ในขณะที่พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและ พนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 กำหนดให้องค์กรอัยการและพนักงานอัยการมีบทบาทให้ความรู้ทางกฎหมาย และช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำ รวมถึงการดำเนินคดี ส่วนสำนักนายกรัฐมนตรี มีการช่วยเหลือผู้สูงอายุ

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. 2552 กล่าวได้ว่ามีกฎหมายและหน่วยงานของรัฐให้ความช่วยเหลือ ค้ำครองแก่ผู้สูงอายุกรณีมีปัญหาทางด้านกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินอยู่บ้าง

ในขณะที่องค์กรอื่นที่มีใช้หน่วยงานของรัฐ ร่วมกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมตัวกันขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ ในนาม “สมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติ” ประจำปี 2562 เรื่อง “การป้องกันและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สิน” มีข้อเสนอแนะอันเป็นความเห็นพ้องต้องกันที่จะร่วมดำเนินการหรือกิจกรรมเพื่อคุ้มครองผู้สูงอายุในมิติต่าง ๆ โดยมีการศึกษาสำรวจกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรก กฎหมายรับรองสิทธิของผู้สูงอายุโดยตรง และกลุ่มที่สอง กฎหมายและกฎเกี่ยวกับการเยียวยาและการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้สูงอายุ

ในการนี้ หากพิจารณาในเชิงประเด็นพบว่าการดำเนินการรองรับสังคมสูงอายุของไทย ในด้านหลักประกันรายได้ผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ การอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ สุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ การสูงวัยอย่างมีพลัง การทำงานของผู้สูงอายุ และสวัสดิการสังคม แม้ว่าสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติ ปี 2562 กำหนดประเด็นหลักคือ “การป้องกันและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สิน” ประกอบกับผลการศึกษาที่พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิด้านการเงินและทรัพย์สินของผู้สูงอายุ ซึ่งที่พบบ่อยคือ (1) ความไม่มั่นคงทางการเงิน คือมีเงินไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ (2) การถูกฉ้อโกงและปล้นขโมยทรัพย์สิน (3) การสูญเสียทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการช่วยเหลือโดยสมัครใจ แต่ยังขาดการศึกษาเชิงลึกเพื่อแสวงหาแนวทาง กลไก มาตรการเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิผู้สูงอายุในด้านการเงินและทรัพย์สินอย่างเป็นรูปธรรม

กล่าวได้ว่า ประเทศไทยมีกฎหมายกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานของรัฐจำนวนมากเพื่อดำเนินการปกป้องคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ ในทางปฏิบัติหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ทั้งในระดับส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น และมีแผนงานของหน่วยงานของรัฐในการดูแลปกป้องผู้สูงอายุ

แต่ปัญหาสำคัญคือยังขาดการบูรณาการ ยังขาดกลไกร่วมขับเคลื่อนเพื่อดูแลปกป้องผู้สูงอายุจากการถูกละเมิดสิทธิในทรัพย์สินที่เป็นรูปธรรม โดยที่การถูกละเมิดสิทธิในทรัพย์สินมีทั้งจากบุคคลภายนอกที่เป็นมิฉฉาชีพ หลอกฉ้อโกงเงินหรือทรัพย์สิน และบุคคลในครอบครัวเป็นผู้กระทำละเมิดต่อผู้สูงอายุ

หากพิจารณากลไกการบริหารจัดการทรัพย์สินผู้สูงอายุ 3 กลไกหลัก มีสาระและข้อสังเกตจากผู้เข้าร่วมสัมมนา ดังนี้

1. กลไกการบริหารจัดการทรัพย์สินผู้สูงอายุในแบบที่เรียกว่า “สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ” หรือ “Reverse Mortgage”

การให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ หรือ “Reverse Mortgage” โดยธนาคารจัดทำโครงการให้สินเชื่อแก่ผู้สูงอายุโดยมีทรัพย์สินจำนองประกันหนี้ และธนาคารจ่ายเงินรายเดือนแก่ผู้สูงอายุเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารอาคารสงเคราะห์ อย่างไรก็ตาม มีผู้สูงอายุเข้าร่วมโครงการขอสินเชื่อประเภทนี้น้อยมาก มีสาเหตุจาก

- (1) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีทรัพย์สินเพื่อการจ้างงานกับธนาคาร
- (2) หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ธนาคารกำหนดไม่จูงใจ เช่น จ่ายเงินให้ผู้สูงอายุรายเดือนหลักพันบาท ในขณะที่ทรัพย์สินมีมูลค่าหลักล้าน

2. กลไกการบริหารจัดการทรัพย์สินผู้สูงอายุที่เรียกว่า ทรัสต์ (Trustee) ซึ่งดำเนินการได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากการศึกษาโดยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุ 1,100 คน จาก 6 จังหวัด ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุไม่สนใจมอบทรัพย์สินให้อยู่ในการบริหารจัดการของทรัสต์ โดยไม่เห็นถึงความสำคัญและจำเป็นที่ต้องใช้ทรัสต์ (Trustee) เพราะผู้สูงอายุยังไม่ไว้วางใจ ไม่เชื่อมั่น ด้วยเห็นว่าขาดกลไกการควบคุมตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงไว้วางใจในระบบดั้งเดิม คือ บุตรหลาน หรือเครือญาติดำเนินการดูแลบริหารจัดการทรัพย์สินให้ ซึ่งมีทั้งการดูแลจัดการทรัพย์สินแบบไม่เป็นทางการ หรือการบริหารจัดการแบบกงสี หรือผู้สูงอายุบางส่วนก็ดูแลบริหารจัดการทรัพย์สินร่วมกับบุตรหลานหรือญาติ

3. การตรากฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพย์สินผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ

แนวทางตรากฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพย์สินผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะนี้ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และองค์กรภาคีอื่น ๆ ร่วมพิจารณาหากกลไกการบริหารจัดการทรัพย์สินผู้สูงอายุ ซึ่งได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้มีกลไกรูปธรรม คือ “ผู้คุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ” ให้มีบทบาทอำนาจหน้าที่หลักในการดูแลปกป้องและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการทรัพย์สินของผู้สูงอายุ ภายใต้หลักประกันในการแต่งตั้งผู้คุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ ซึ่งอำนาจการแต่งตั้งเป็นของอธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด กรณีมีผู้ไม่เห็นด้วยใช้สิทธิร้องคัดค้านได้ หากมีข้อพิพาทให้อยู่ในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลจังหวัด แล้วแต่กรณี

สำหรับข้อสรุปแนวทางการปกป้องคุ้มครองสิทธิด้านทรัพย์สินของผู้สูงอายุประกอบด้วย การที่หน่วยงานทั้งหมดควรบูรณาการการทำงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยหน่วยที่อยู่ใกล้ชิดที่สุดคือครอบครัว ชุมชน ต้องรับบทบาทคุ้มครองผู้สูงอายุให้มากยิ่งขึ้น เพราะอยู่ในบริบทที่เข้าใจและรับรู้ อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด โดยหน่วยงานในส่วนกลางต้องให้การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการดังกล่าวอย่างเพียงพอ การให้การศึกษาและเรียนรู้ อย่างเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การลดช่องว่างระหว่างวัย การนำเทคโนโลยีสมัย เช่น Block chain เข้ามาปรับใช้เพื่อการปกป้องคุ้มครองสิทธิด้านทรัพย์สินผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สื่อมวลชนทุกแขนงต้องเร่งการเผยแพร่ รณรงค์สร้างความเข้าใจแก่สังคม การพัฒนาระดับผู้สูงอายุในฐานะ “ผู้เชี่ยวชาญชีวิต” ขยายและปรับให้ผู้สูงอายุมีโอกาสใช้ศักยภาพความรู้ความสามารถและประสบการณ์ชีวิตเพื่อร่วมพัฒนาชุมชนต่อไป

ภาพบรรยากาศการสัมมนา

